

Remiss
NV dnr 301-989-08
CBM dnr 7/09

Vägledning för ett arbetssätt för biologisk mångfald och andra värden i ett landskapsperspektiv.

Från Centrum för biologisk mångfald

Vi välkomnar Naturvårdsverkets initiativ till naturvårdsarbete med landskapsperspektiv och lokal medverkan! Detta perspektiv är ännu i sin linda i Sverige, men det är vår övertygelse att det är det rätta och det uthålliga perspektivet för naturvården i de allra flesta situationer.

Vägledningen (remissen) är ett första försök att beskriva ett nytt arbetssätt, eller förhållningssätt, för naturvården. Som sådan behöver den dock utvecklas.

Vissa kompletteringar ser vi redan nu är nödvändiga för att göra arbetssättet mer operativt och effektivt. Vi beskriver våra förslag till kompletteringar nedan. Vi ser också en fördel i om dokumentet/vägledningen kan hitta en anpassningsbar form, så att kompletteringar och modifieringar kan göras efterhand (se nedan om adaptiv förvaltning).

Kriterier för att tillämpa detta arbetssätt

Det bör bättre tydliggöras under vilka förutsättningar det beskrivna arbetssättet bör tillämpas, och när inte. Olika arbetssätt lämpar sig för olika målsättningar, och det beskrivna arbetssättet kanske inte ska tillämpas i alla områden. Naturvårdsfrågor löses inte alltid effektivast i ett landskapekologiskt perspektiv. Dessutom måste man prioritera; det beskrivna arbetssättet är tidskrävande, förmodligen rent av mycket tidskrävande jämfört med klassiskt ”myndighetsstyrt” naturvårdsarbete (åtminstone initialt).

Vägledningen bör därför beskriva kriterier för när och var behovet och förutsättningarna finns för att tillämpa arbetssättet (gärna med praktiska exempel). Sådana kriterier kan vara naturgivna/ekologiska eller praktiska/socio-ekonomiska (se nedan).

Landskapsekologisk bakgrund

Det skulle vara värdefullt med ett avsnitt om hur man kan tillämpa landskapsekologiska modeller i praktiskt naturvårdsarbete. De metoder för landskapsekologisk analys som beskrivs (s 46-50) tar visserligen avstamp i landskapsekologisk teori, men teorin och dess tillämpning bör introduceras tidigare, så att frågeställningen styr valet av metod och inte tvärt om.

En landskapsekologisk bakgrund kan också leda fram till naturgivna/ekologiska kriterier för att tillämpa landskapsperspektivet. Vad som tas upp i avsnittet Planering och verktyg (fr a figur 5) är här inte tillräckligt stöd. Exempel på situationer då ett landskapsperspektiv torde vara särskilt viktigt är när det krävs och finns möjligheter att skapa/bevara konnektivitet (strukturell eller funktionell) mellan habitatfläckar, när behov finns att skapa/bevara tillräcklig habitatmängd för landskapsutnyttjande arter, eller när det handlar om att vidmakthålla flöden av successionshabitat. Ett arbetssätt med landskapsperspektiv är alltså mest relevant i de situationer där det verkligen går att lyckas.

Praktiska/socio-ekonomiska förutsättningar

Sådana förutsättningar framgår visserligen av avsnitten om planering och verktyg samt framgångsfaktorer och fallgropar, men det skulle kunna göras med explicit, och skulle också behöva kompletteras. Praktiska förutsättningar för att skapa skötseldynamik (när sådan krävs)? Vikten av styrmedel (det är betydligt lättare att lyckas om det finns en pengapåse med för brukare eller lokalbefolkningen)? När kan existerande styrmedel (t ex LIFE-medel) hjälpa processen? Förutsättningar att skapa samlade insatser för bevarande och skötsel (t ex förutsättningar för brukarsamverkan)?

Adaptiv förvaltning

System för utvärdering och återkoppling behöver beskrivas. Eftersom arbetssättet är relativt oprövat, och så generellt beskrivet att det kan komma att tillämpas på olika sätt, är det viktigt att ta lärdom av allt arbete som görs. Varje aktivitet ska ses som ett slags experiment, som kan ligga till grund för en modifiering av arbetssättet.

Fler goda exempel

När det gäller goda exempel på lokal medverkan och landskapsperspektiv kan också nämnas WWFs gräsmarks-/våtmarksprojekt (t ex Vindelälven och Väinameri), Upplandsstiftelsen och andras arbeten med brukarsamverkan, samt Bråbygden. Dessa är projekt som löpt under många år, där man lärt sig under arbetets gång och anpassat metoderna, och kunnat se de långsiktiga resultaten, och även de dynamiska effekterna i lokalsamhällena och för naturvården.

Slutligen: Om intresse finns från Naturvårdsverkets sida till en fortsatt dialog med CBM om förslagen ovan, eller om annan utveckling av arbetssättet, välkomnar vi förstås detta. Vi ser särskilt att det finns resultat från forskningsprogrammen HagmarksMistra och Naturvårdskedjan som kan inspirera till vidareutveckling.

För CBM
J-O Helldin